

Іван ТАНЬОВСЬКИЙ

здобувач вищої освіти ОС «магістр»,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

Науковий керівник:

Володимир РУДИК

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів,
банківської справи, страхування та електронних платіжних систем,
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець-Подільський

РОЛЬ СИСТЕМИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ

В процесі функціонування підприємства, з урахуванням сьогоденних економічно нестабільних для господарюючих суб'єктів умов, існує ймовірність виникнення кризових явищ. Очевидно, що необхідність захисту підприємства від наслідків фінансової кризи пояснюється її сутністю та інтенсивністю впливу. Це поняття є відносним і має здатність окреслювати різноманітні ситуації, що виникають на підприємстві. Проте, у розумінні кризи велике значення мають не тільки причини, а й різноманітні наслідки: можливе відновлення організації чи її руйнування, оздоровлення чи виникнення нової кризи. Наслідки можуть призвести до різких змін чи м'якого тривалого і послідовного виходу з кризи.

Досвід розвитку сучасних підприємств заснований на впровадженні нових, іноді достатньо оригінальних підходів щодо взаємодії з фінансово-економічним середовищем. Як відзначає Роберт Хіт, якщо керівники та менеджери організації бажають уникнути криз та досягти скорочення ризиків, то вони повинні бути готовими до будь-яких кризових ситуацій. Ця готовність досягається за допомогою посилення реакції та відновлювальних систем.

Завданням такої підготовки є обмеження загрози, а також поліпшення ситуацій задля більш ефективного функціонування. Ключ до швидкого відновлення та унормування ситуації – це зменшення небезпеки, спричиненої безпосередньо кризами та кризовими наслідками. Швидкі зменшення небезпеки забезпечуються вчасною та адекватно спрямованою реакцією. Один зі способів досягнення такої швидкої реакції – наявність ефективних спостережних та сигнальних систем на місцях. Таким чином, попередження чи сигнальні системи утворюють першу шеренгу захисту, що обмежує небезпеку, коли трапляються кризові ситуації.

Вітчизняні науковці [1; 2] підкреслюють, що типовою для багатьох підприємств є проблема неефективного управління ризиками (запізнілі їх ідентифікація та нейтралізація) та оперативного виявлення і використання додаткових шансів поліпшення діяльності, наслідком чого може бути зменшення потенціалу розвитку та фінансова криза.

У зв'язку з цим у наукових колах приділяють увагу саме формуванню і організації системи раннього попередження та реагування на підприємствах. Вона повинна сприяти оперативному реагуванню господарюючих суб'єктів на прояви можливих фінансових криз і формувати заходи щодо управління ризиками у господарській та фінансовій сферах [3]. Система раннього попередження та реагування (СРПР) – це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть насуватися на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища. Ця система спрямована на проведення комплексу заходів для запобігання фінансовій кризі та банкрутству підприємства і є одним з важливих інструментів системи контролінгу.

Проведені дослідження показують, що завданнями системи раннього попередження є: своєчасне виявлення кризи на підприємстві, тобто ситуації безпосередньої чи непрямой загрози його існуванню; виявлення можливостей розвитку або додаткових шансів для підприємства; виявлення загрози банкрутства.

Прогнозування банкрутства є одним із головних завдань СРПР, значення якого полягає у своєчасній розробці контрзаходів, спрямованих на подолання на підприємстві негативних тенденцій. Зміст прогнозування визначає передбачення та оцінювання можливих негативних сценаріїв діяльності підприємства, які можуть призвести до його неплатоспроможності і втрати ліквідності.

Оскільки прогнозування здійснюється попередньо на основі тих чи інших показників діяльності підприємства, то його основною перевагою у даному випадку є можливість корегування та зміни прогнозу за рахунок зміни прогностичних даних. Це є дуже важливим моментом, так як саме прогнозування надає можливість попередити заздалегідь кризовий стан підприємства та одразу вжити на етапі виявлення кризових ознак негайних контрзаходів, які у свою чергу є найбільш ефективними та дієвими саме під час загрози кризи, а не після її настання [4].

Таким чином, система попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства покликана створити умови для ефективної діяльності підприємства, досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику, шляхом своєчасного виявлення та послаблення дії різноманітних небезпек та загроз. Вона відіграє важливу роль в управлінні фінансовими ризиками, які можуть проявлятися в діяльності підприємств.

Перелік використаних джерел інформації:

1. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.
2. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки; М.І. Крупка, О.М. Ковалюк, В.М. Коваленко та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 440 с.
3. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
4. Хандій О.О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №4. С. 186-192.